

JAK VNÍMAJÍ STUDENTI MEDICÍNY NĚKTERÉ ETICKÉ PROBLÉMY

P. Buňatová¹, K. Zikmundová²

¹Psychiatrická klinika FN Plzeň, ²Ústav sociálního a posudkového lékařství LF UK v Plzni

Úkolem lékaře je zachovat život, chránit a obnovovat zdraví, mírnit utrpení bez ohledu na národnost, rasu, barvu pleti, náboženství, politickou příslušnost, sociální postavení, věk či osobní pocity lékaře. Žádný lékař nesmí přímo nebo nepřímo iniciovat a podílet se na aktivitách, které by byly v rozporu s jeho povinnostmi. V posledních letech se ve společnosti mnohem více diskutuje o morálce a etice. Hovoří se často o dehumanizaci medicíny, zejména v souvislosti s technologickým vývojem, možnostmi diagnostiky a léčby nemocí. Prohlubuje se propast mezi tzv. ideální medicínou a standardní medicínou, dochází k rozporu mezi etikou a ekonomikou. Veřejnost se stále více zajímá o etické problémy medicíny a o morálku lékařů a mediků.

Autoři prezentují názory studentů medicíny na některé etické problémy. Otázky byly zaměřeny na vztah lékaře a pacienta, na problematiku počátku a konce lidského života. Dotaz byl rovněž na potřebu výuky lékařské etiky jako samostatného oboru. Velká část otázek se týkala problematiky stárnutí. Je to dáno tím, že hlavními spotřebiteli zdravotní péče vzhledem k multimorbiditě jsou osoby vyššího věku. Se zřetelem k demografickým prognózám lze předpokládat vyšší spotřebu zdravotní péče. Nejvíce ohroženi diskriminací jsou ve společnosti staří a handicapovaní lidé. Umí mladá generace být empatická a pomáhat nemocným? Jak předcházet ageismu a podporovat kvalitu života křehkých skupin obyvatel s disabilitou?

METODIKA

Data do dotazníku byla sbírána od studentů 3. ročníku všeobecného směru Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Plzni. Studenti 3. ročníku byli vybráni záměrně, neboť se v tomto roce vyučuje předmět Lékařská psychologie a etika. Dotazníkové šetření bylo provedeno anonymně v letním semestru 2013/2014 a v akademickém roce 2014/2015. První soubor tvořilo 62 studentů, ve druhém souboru bylo 82 studentů. V dotazníku byly otázky uzavřené a otevřené, ve kterých studenti vyjádřili vlastní názor k danému problému.

VÝSLEDKY A DISKUZE

Spolupráce pacienta s lékařem závisí na vysvětlení postupu vyšetření a možností léčby. Informace musí být formulovány srozumitelně s ohledem na úroveň znalostí pacienta a na jeho psychický stav. Studenti obou skupin jsou přesvědčeni o nezbytnosti náležitého vysvětlení možností léčby. Většina dotázaných (95 %) si myslí, že pacient může odmítnout léčbu. Povinnost lékaře poskytnout první pomoc i v mimopracovní době si uvědomuje 94 % studentů. Na otázku, zda je v praxi zaručena všem svobodná volba lékaře, zařízení, apod. odpovědělo 59 % studentů negativně. Více jak 70 % respondentů vyjádřilo pozitivní zkušenosti jejich blízkých se zdravotnictvím, pouze 16 % má zkušenosti spíše špatné. Studenti se domnívají, že etický přístup je třeba zlepšit ve zdravotnictví v oblasti komunikace (29 %). S diskriminujícím přístupem k pacientům během praxe se setkalo 44 % dotázaných. Nejvíce se studenti setkali s věkovou diskriminací (12 %). Téměř polovina studentů považuje za nejlepší volbu péče o seniory kombinaci rodiny a státu. Více jak polovina studentů (61 %) zastává názor, že při umírání v ústavním zařízení přichází člověk o svou důstojnost. Studenti soudí (94 %), že starý, těžce nemocný člověk by měl v klidu zemřít. Pokračování intenzivní terapie u nemocných s nepříznivou prognózou vidí spíše jako prodloužování utrpení nemocného. Pojem dehumanizace medicíny je spjat se ztrátou důvěry v lékaře z důvodu její velké technizace. Méně než polovina respondentů (40 %) se domnívá, že medicína spěje k dehumanizaci.

ZÁVĚRY

Zdravotní péče v současnosti prodlužuje život nemocným. Z výsledků šetření můžeme konstatovat, že většina studentů má zájem o etickou problematiku, která se týká výkonu lékařského povolání. V morálních postojích studentů se nejvíce odráží jejich subjektivní hodnocení etických problémů.

SOUHRN

V posledních letech se ve společnosti mnohem více diskutuje o morálce a etice. Zájem veřejnosti vzrůstá také o morálku lékařů a mediků. Autoři prezentují názory studentů medicíny na některé etické problémy. Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit názory studentů medicíny, budoucích lékařů, na některé etické problémy. Ze zjištěných odpovědí se pak zaměřit na problematiku oblasti medicínské etiky ve výuce.

How medical students perceive some of the ethical issues

SUMMARY

There is more discussion about morality and ethics in society last years. Public interest in morality of medical professionals and medical students is increasing. Authors presented opinions of medical students on some ethical problems. Aim of questionnaire study was to know opinions of medical students, future doctors on some ethical problems. Thanks these data to concentrate medical ethics education on problem parts.

LITERATURA

1. Dvořáková J.: Morální usuzování. Vliv hodnot, osobnosti a morální identity. Brno: Masarykova univerzita, 2008. – 2. Ptáček R., Bartůněk P. a kol.: Etika a komunikace v medicíně. Praha: Grada, 2011: 528. – 3. Šimek J.: Lékařská etika. Praha: Grada, 2015. – 4. Vacek P.: Psychologie morálky a výchova charakteru žáků. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011. – 5. Vácha M., Königová R., Mauer M.: Základy moderní lékařské etiky. Praha: Portál, 2012.

Adresa autorů: P. B., Alej Svobody 31, 323 00 Plzeň